

Kundermann Jenő a választás eredményét ismertetve, minden jót kívánt az egyesület vezetőségének.

Javaslatok:

Kundermann Jenő javasolja, hogy a pénzügyi beszámoló egy számvizsgáló bizottság bevonásával jelenjen meg.

Rácz Mária kéri, hogy a budapesti rendezvényekről időben kapjanak értesítést, mert részt szeretnének venni ezeken. Valamint annak megállapítását, hogy mennyi országos találkozót volt az elmúlt évtizedekben, mert úgy véli, ez fontos egy közösség életében.

Ezután a közgyűlés befejeződött.

HÍREK

Helyreigazítás

Előző számunk 8. oldalán tévesen került közlésre a gödöllői cserkész jamboree évszáma. Helyesen: 1933.

Dr. Soós Imre köszöntése

Egyesületünk nagyszámú érdeklődő (gyűjtők, művészek, barátok) jelenlétében köszöntötte dr. Soós Imrét 90. születésnapja alkalmából április 5-én, a Józsefvárosi Galériában. Titkárunk, Palásthy Lajos bevezető szavai után dr. Arató Antal méltatta az ünnepeltnek a közművelődés legkülönbözőbb területein már az 1940-es évek elejétől végzett sokoldalú tevékenységét, majd a 60-as évektől kezdődő képzőművészeti szakírói tevékenységét, amelynek 1967-től meghatározó részévé vált a kisgrafikai vonatkozású írások sokasága, majd lapunk szerkesztésében való aktív közreműködése. E mellett érdekes epizódokat idézett fel Soós dr. életéből. Munkásságának jellemzésére Márai Sándor *Füveskönyvéből* idézett: „Egyetlen elégtétel, igen, egyetlen kielégülés az életben: elvégezni azt a csendes, szakszerűen megmivelt munkát, amelyre hajlamaid és képességeid kijelöltek, nem menekülni e munka elől a hiú „szerep”-be, beérni azzal a megnyugvással, hogy munkád a lehetőségekig pontos volt, s talán használt is az embereknek. Ez a legtöbb, amit az élet adhat.”

Egyesületünk elnökének, König Róbert grafikusművészeknek a gratulációja után dr. Lenkey István egy jóízű ormánsági kö-

Bakacsi Lajos grafikája, CAD, Op. 196 (2011), 55×130

szöntővel és Tompa Mihály *Öreg barátomhoz* című költeményéből felolvasott részletekkel lepte meg az ünnepeltet. Soós dr. meghatott szavakkal köszönte meg az alkalmi laudációkat, majd fiatalos lendülettel szóló munkásságának legfőbb területeiről, Van Goghhoz kapcsolódó nemzetközi tevékenységéről, a különböző közgyűjteményeknek adományozott dokumentumgyűjteményeiről, s arról, hogy ő nem gyűjti (cseréli) az ex librist, hanem csak tiszteli, szereti ezt a grafikai műfajt, ami persze lehetőséget teremt számára, hogy Van Gogh művészetét népszerűsítse, újra teremtsen.

És persze (Antalné Tari Zsuzsanna gyűjtőtársunknak köszönhetően) nem hiányzott az ünnepi torta, s utána – s a kocintások mellett – a személyes gratulációk sokasága sem.

(A A)

Kiállítás Dr. Soós Imre gyűjteményéből

Dr. Soós Imre Van Gogh festői életművének legismertebb hazai szakértője. Munkája során számos művészt ismert meg, sokuk készített a holland mester tiszteletére olyan műalkotást, amely később a nueneni Van Gogh Dokumentációs Központba került. Ezek egy része ex libris és emléklap, amelyekből Kerékgyártó László rendezett kamara-kiállítást az ünnepi köszöntő tiszteletére. A grafikák nagy része Soós Imre nevére készült, aki művészenként és laponként ismertette az ezekhez tartozó tudnivalókat.

Ötvenöt kisgrafika nyolc tablóra rendezve egy kisebb Van Gogh monográfia képanyagának is megfelelne, hiszen önarcképeitől kezdve a festményeinek adaptációjáig majd minden, rá jellemző motívum fellelhető a nyomatokon. A huszonkét alkotóból négyen külföldiek, így Leila Lehtiranta, Maria Elisa Leboroni, Alma Petz és A. Snelders. Szám szerint a legtöbb grafikát Köhegyi Gyula készítette. A tizenháromból kettő rézkarc, a többi fa- és linómetszet, köztük a legismertebb a cipőket, illetve bakancsokat ábrázoló, Katowicében díjnyertes alkotás. Stettner Béla öt lapjából három a holland mestert idézi, egy az 1981-es budapesti KBK találkozóra készült, az ötödik pedig Czimra Gyula emlékére készült, akinek a munkásságáról írta Soós Imre az első cikkét még a *Kisgrafikai Értesítő* 1967-es számában. König Róbert négy fametszetű lapjából három készült Soós Imre számára, kettőn Vincent portréja látható. Vincze László linómetszeteinél is ez az arány az arcképek vonatkozásában. Az utolsó tablón sorrendben Ürmös Péter, Bálványos Huba, Andruskó Károly, Horváth Hermína, Pásztor Csaba, Nagy László Lázár, Farkas József és Varga Edit egy-egy metszete látható.

Soós Imre ezt a válogatást az egyesületnek ajándékozta, így ismét egy szép anyaggal bővült a KBK archívuma.

(ÜP)

2011. április 1-jén „Irodalmi kalandozások az ex librisek világában” címmel nyílt kiállítás a Szabó Ervin Könyvtár Békásmegyeri Könyvtárában, a KBK archívumából. A tárlatot Vasné Tóth Kornélia, az OSZK tudományos munkatársa nyitotta meg.

Következzen a megnyitó szövegének tömörített kivonata:

Kedves Közönség! Tisztelt Megjelentek!

Szeretettel köszöntök mindenkit az „Irodalmi kalandozások az ex librisek világában” c. tárlat megnyitóján. A kiállítás – címében is jelzetten – az irodalom és a képzőművészet összefonódására, összetartozására fókuszál. A mai kor, a modernitás egyik velejárója a képiség, a vizualitás megnövekedett szerepe. A pictural turn, a képi fordulat összefügg a nyelvi fordulattal, a linguistic turnnel. A világ és a képek szöveggé váló leírhatósága, értelmezhetősége az irodalomtudományban és a képzőművészetben is előtérbe helyezte az írás és kép viszonyát, egyúttal az egyes tudományterületek összekapcsolódására, interdiszciplinaritására irányította a figyelmet. A képek formanyelve első megközelítésben adekvát információt hordoz, mindannyiunk számára könnyen értelmezhetően. Egy illusztráció, egy irodalmi mű nyomán készített alkotás esetén azonban

a kép diszkurzív viszonyba lép azzal a szöveggel, mely az ihlető forrása, s a kép jelentése a szöveg ismerete nélkül nem, ill. csak részlegesen fejthető meg. Az irodalmi mű címének vagy sorainak szerepeltetése elindíthat minket a helyes értelmezés útján, de ez számos esetben nem áll rendelkezésünkre. Ekkor marad a képi kontextus kitágítása.

Mindannyian tapasztalhatjuk, hogy a mély dolgok, jelentések gyakran kimondatlanul maradnak, azaz, József Attila szavaival „*fecseg a felszin, hallgat a mély*” (József Attila: Dunánál). Keresztury Dezsőt idézve: „*hogy mondjam el szót nem lelő zavarban, / hogy mondjam el az életet, / hogy mondjam el, ami elmondhatatlan?*” (Elmondhatatlan). Az irodalom és a képzőművészet ennek az elmondhatatlannak az elmondására, megjelenítésére tesz kísérletet.

A jelen tárlaton kiállított 19 tablón szereplő kb. 135 alkotás, a Kisgrafika Barátok Köre archívumából válogatott kisgrafikák többsége ex libris, de találhatunk köztük alkalmi és szabad grafikákat, ill. illusztrációkat is. Ezek alkotói közt kisgrafika életünk, az 1959 óta aktívan működő Kisgrafika Barátok Köre olyan jelentős, részben még élő, részben már elhunyt művészei szerepelnek, mint *Andruskó Károly, Baász Imre, Bagarus Zoltán, Bakacsi Lajos, Bordás Ferenc, Budai Tibor, Csiby Mihály, Dinnyés Ferenc, Drahos István, Fery Antal, Gács Mihály, Józsa János, Kékesi László, Keresztes Dóra, Kertes-Kollmann Jenő, Kopasz Márta, König Róbert, Köhegyi Gyula, Menyhárt József, Moskál Tibor, Müller Árpád, Nagy Arisztid, Nagy László Lázár, Perei Zoltán, Sajtos Gyula, Sós Zsigmond, Stettner Béla, Ürmös Péter, Varga Péter András, Várkonyi Károly, Vén Zoltán, Vince László és Xantus Géza*. A lapok közt technikájukat tekintve éppúgy találhatók fa- és linómetszetek, mint rézkarcok, vegyes technikájú alkotások és számítógépes grafikák. Az eltérő szemléletű és témájú képeket összekapcsolja az irodalomra, ismert íróinkra-költőinkre, ill. műveikre való reflektálás. Időutazást tehetünk, visszapillantunk irodalmi életünk nevesebb fordulópontjaira, tanúi lehetünk múlt és jelen, egyes személyek, korszakok, művek közti kapcsolódásoknak, realitás és fantasztikum keveredésének.

Világirodalmunk elhíresült hősei, alakjai közül a szélmalomok ellen harcoló Don Quijote látható kedvenc lován, a Rosinántén, Póka György ex librisén (graf. Peteris Upitis). A *bibliai motívumok* közül az *irgalmas szamaritanus* alakja Kékesi László lapján a követendő példát idézi, nem úgy, mint az engedetlen, a cethal gyomrában szenvedő, az *Úr parancsának ellenszegülő próféta, Jónás*, Perei Zoltán grafikáján. A *bibliai Jelenések könyve végétélete* elevenedik meg König Róbert Arató Antal számára készített könyvjegyein a démoni lovasok és az angyali harsonaszó bemutatásával. *Szent István legendáriumához* kapcsolható az országot Máriának felajánló államalapító királyunk alakja. Nemzeti ereklyénk, a Szent Jobb országlásának megörökítése is István királyt idézi. Mindkettő Fery Antal grafikája. A középkor Istenközpontú szemlélete, Istenkeresése kap képi megformálást a *madaraknak prédikáló, ill. az Úrnak hálát zengő Szent Ferenc* alakjában, Bordás Ferenc és Varga Péter András grafikáján.

Petőfi Sándor „Szeptember végén” c. versének elégikus hangulatát, a Szendrey Júlia számára szóló intelmet idézi Müller Árpád ex librise a sírok, fejfák közül kimagasodó Petőfi alakjának megjelenítésével: „*Ha eldobod egykor az özvegyi fát, / Fejfámra sötét lobogóul akaszd, / Én feljövök érte a síri világból / Az éj közepén, s oda leviszem azt*”. A német felvilágosodás, a szentimentalizmus alapművét, *Goethe Wertherjét* a

szermes hölgyének kezét csókoló ifjú képével idézi fel Ürmös Péter grafikája. A magyar felvilágosodás, a rokokó világa elevenedik meg Köhegyi Gyula lapján *Csokonai „A Reményhez”* c. versének ismert részletével és a nárciszok képével: „*Kertem nárcisokkal / Végig ültetéd*”.

Várkonyi Károly grafikája *Petőfi Bordalának* soraival a szabadság féltő érzését szólaltatja meg: „*Szabadságunk, aki hozzád nyúl, / elbúcsúzhatik a világtul, / szívében vér s élet nem marad, / kiürítjük, mint e poharat*” (Bordal). *Tompa Mihály* ex librisén a költészetében is gyakori témaként szereplő *rabság* motívumát a megkötözött madarak képével fejezi ki Vén Zoltán grafikusművész. A Tapolcán született *Batsányi János* portréja mellett kufsteini rabságát is felidézi az egyik grafika, a börtön és a szabadon repkedő madarak szembeállításával, Ürmös Péter munkáján.

A *portré* ex librisek közül külön csoportot képeznek a *Szegedi Pantheon* sorozat darabjai, melyek Szeged hírességeit mutatják be. Fery Antal több ex librise sorolható ide, többségük megrendelője Krier Rudolf volt. Ezek közül kiemelem *Cserzy Mihály (1865–1925)*, az öreg Szeged krónikása mellett *Dugonics András (1740–1818)* piarista szerzetes, az *Etelka* c. mű írójának arcképét. *József Attila* portréja Köhegyi Gyula és Sajtos Gyula megformálásában a költő tragikus halálát helyezi a középpontba. Az öregedő *Arany János* szerepel M. Kiss József grafikáján. Bagarus Zoltán ex librisén a töprengő, éltes *Babits* portréja az „*Ősz és tavasz között*” c. vers híressé vált soraival jelenik meg: „*Ami betűt ágam irt a porba, / a tavasz sárvize elsodorja*”. Az olasz irodalomból *Dante Alighieri* (graf. Köhegyi), az angoltól *John Milton* portréját (graf. Fery) láthatjuk a tárlaton, egyúttal a világirodalom két alapművét, az *Isteni színjátékot* és *Az elveszett paradicsom* című eposzt is felidézve.

Szavaimat Vén Zoltán világhírű grafikusművész egy – a kiállításra is szerepeltetett – ex librisének soraival, *Vörösmarty Mihály*: „*Gondolatok a könyvtárban*” c. művének alapfelvetésével zárom: „*Ment-e / A könyvek által a világ elébb?*” A kérdés a tudományon, tudáson túlmutatóan a művészetre is vonatkoztatható: *Ment-e, mehet-e a művészet által a világ elébb?* Mi, a XXI. század emberei, erre igennel felelhetünk. Vörösmarty ösztönzése ma is időszerű: „*Rakjuk le, hangyaszorgalommal, amit / Agyunk az ihlett órákban teremt. / Építsük egy újabb kor Babelét, / Míg oly magas lesz, mint a csillagok*”.

S mindezt azért, hogy felfedezzük, létünk nem olyan reménytelenül és elkészerítően fekete, sivár, mint ahogyan Stettner Béla grafikája *Babits Mihály „Fekete ország”* c. versét idézve ábrázolja, hanem sokszínű és tartalmas. Az itt látható ex librisek, kisgrafikák is létünk értékeit hirdetik.

E gondolatokkal kívánok kellemes időtöltést a kiállítás megtekintéséhez. Köszönöm a figyelmet!

Kass János emlékkiállítás

A budapesti Aranytíz Kultúrház Dési Galériájában április 1-jén nyitotta meg Ibos Éva művészettörténész Kass János emlékkiállítását. A mintegy 30 képgrafika között egyaránt láthatunk tusrajzokat (*Szent Ferenc*, Merle *Állati elmék* című regényéhez készült illusztrációkat) és válogatott lapokat (szitanyomatokat, rézkarcokat és litográfiákat) a művész nagy hatású sorozataiból (*Képek az Ótestamentumból, Zsidó ünnepek, Orvosportrék*), valamint a *Kékszakállú herceg várához*, a *Psalms Hungaricus*hoz, a *Hamlethez* készült illusztrációkból. A vitrinekben – többek között – a művész születésének évfordulóira megjelent, a szegedi Mozaik Kiadó reprezentatív albu-

mait, Kass János nagyobb méretű bélyegterveit, blokkjait, alkalmi levelezőlapjainak terveit (a kinyomtatott példányokkal együtt) mutatta be a tárlat rendezője, Kuczka Péter. Az ő érdeme, hogy – a viszonylag szűk lehetőségek ellenére is – sikerült Kass János rendkívül gazdag életművébe sokoldalú bepillantást nyernünk.

*

E sorok írója a megnyitón találkozott Kelen Péter úrral – Kass János művészetének régi tisztelőjével, grafikáinak gyűjtőjével –, akitől megkapta a részére készített ex librist is. Így hát a kisgrafika is jelen volt a tárlaton. A grafikát, amelyet még nem publikáltak, s leírása szerepel Gál József *Újabb bibliográfia tételek Kass János munkásságához* (Szeged, 2008) című kiadványban, örömmel adjuk majd közre.

Arató Antal

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hatodik kerületi gyermekkönyvtára időről időre kis kamara-kiállítással kedveskedik a látogatóknak. 2011. február 18-án Kerékgyártó László műveiből nyílt meg a soron következő tárlat. A jelen kiállítási anyag Pesti László és Tarjányi Ferenc, a Kőbányai Városvédő Egyesület tagjainak nevére készült linómetszetű könyvjegyekből állt, amelyek növénytan ritkaságokat örökítenek meg. Ezekkel a grafikákkal emlékeztek meg Budapest 1873. évi egyesítésének 2003-ban rendezett évfordulójáról.

A könyvtár vezetője, Kucska Zsuzsa köszöntője után Kovács Margit mutatta be először a művészt, majd a témakörönként és országrészenként rendezett grafikai lapokat. Ezt követően Kerékgyártó László ismertette a grafikai technikát és a művek keletkezésének történetét. A megnyitót Békés Attila mandolinjátékával tette még emlékezetesebbé.

2011 áprilisában Kovásznán rendezték meg a hagyományos Kőrösi Csoma Sándor tárlatot, amelyről ezúttal is szép katalógus készült. Az idei kiállítás mottójaként szereplő „Jel-kepeink” gondolatkörébe tartozó motívumváltozatok és feldolgozások szerepeltek a válogatásban, amelyek erdélyi, újvidéki és magyarországi alkotóktól érkeztek. Grafikusaink közül Csutak Levente, Hervay Katalin, Palásti Erzsébet, Sárosi Csaba, Ürmös Péter és Vincze László alkotásaival találkozhattak a látogatók.

A bolgár Rusze városában 2010-ben a hatodik alkalommal rendezték meg a nemzetközi könyvjegyművészeti kiállítást, amelyet később a román fővárosban két helyszínen is bemutattak. A zene és muzsika témakörben meghirdetett pályázatra 176 grafikus nevezett be 34 országból 332 munkával. Ezen a kiállításon rekordszámú magyarországi alkotó (szám szerint huszonkettő) szerepelt, többnyire nemes-grafikai eljárással készített művekkel. Közülük Havasi Tamás, Horváth Zsófia és Szabó Nóra kapott a kiemeltnek járó elismerő oklevelet, valamint külön elismerést kapott Salamon Árpád is Szlovéniából.

Kopasz Márta linómetszete,
X3, 90x110

LAPSZEMLE

EXLIBRIS ABOENSIS N. 73 1/2011. Talán a legérdekesebb oldal a 2012-es finnországi FISAE kongresszus alkalmából meghirdetett pályázat kiírása: csak remélni lehet, hogy a szervezők ezt elküldik majd a KBK-nak valami közvetítő nyelven is, sajnos a testvéri finnból semmi konkrétum sem derül ki...

Egy tematikus oldal táncsal kapcsolatos exlibriseket közöl.

Egy másik oldalon (2) olyan exlibrisek szerepelnek, amelyek azonosításában az olvasók segítségére számíthatnak.

BOEKMERK 34/2011. Ezt a flamand nyelvű belga lapot öröm kézbe venni, még ha egy szót sem értünk belőle, olyan csodás a nyomdai kivitelezés. Mostantól a folyóirat 40 helyett 48 oldalon fog megjelenni.

Remek angol összefoglalót tartalmaz és ezt külön lapon németül is olvashatjuk.

Beszámolót tartalmaz az isztambuli kongresszusról.

Az e számban bemutatott belga művész Willy Braspeninx, akinek műveit már korábban is közölte a lap, de most cikket is közzé adnak róla, és szép színes reprodukciók láthatók tőle, amelyek – az újság szerint – jobban élvezhetővé teszik a műveket.

A külföldi művészek közül Dezsizláv Gecsev bolgár művészről írnak, aki fest, metsz, szobrot csinál és pipákat is tervez!

Roberto Tonelli olasz művész csak 50 éves korában kezdett metszeni, de már 400 exlibrist készített. Leginkább tájat, felhőket metsz.

Az újság interjút készített Liu Shuoai kínai művésszel is, aki egyben lelkes exlibrisgyűjtő is.

Az OBVESTILA, a kis szlovén hírlevél 186. számából megtudhatjuk, hogy a szlovén exlibris társaság a februári éves közgyűlésén Ervin Kraljt választotta meg elnökének.

Komendában szintén februárban 5 ország 71 iskolája részvételével rendeztek kiállítást a gyermekek által készített exlibrisekből. 890 mű került kiállításra.

A szlovén újság tudósít arról is, hogy 44 ország 214 művésze részvételével nagy exlibris kiállításra került sor – meg nem jelölt időpontban – Újvidéken (Novi Sad, Szerbia), és nagyon szép katalógust is megjelentettek.

A NORDISK EXLIBRIS TIDDSKRIFT (Dánia) 2011/1-es száma főként a 2011-es újrólapokkal foglalkozik. A sok szép reprodukció mellett cikk is olvasható, amely kiemeli, hogy a sokféle hagyományos technika mellett ebben a műfajban is megjelent már a számítertechnika.

A „kelet-európaiaknak” nevezett országokból (Lengyelország, Cseh Köztársaság, Magyarország) a klasszikus keresztény motívumokat megjelenítő újvetet köszöntő lapok érkeztek, betlehemmel, angyalokkal, Szűz Máriával stb. A cikk külön kiemeli „Európa két legnagyobb élő metszőjének”, Vén Zoltán (Magyarország) és Wojciech Jakubowski (Lengyelország) kitűnő lapjait.

Az EXLIBRIS NYT (Dánia) 2011/1-es száma gyakorlatilag a 2012. augusztusi finnországi exlibris kongresszus reklámja, dán és német nyelven.

